

גיליון הורים פרשת בא

בפרשה מספר נושאים מרכזיים :

המכה שמינית - ארבה , מכה תשיעית - חושך , הכנות ליציאת מצרים, מצוות קידוש החודש , מצוות הפסח , ציווי חג המצות , מכת בכורות , חוקי הפסח לדורות , קדושת הבכורות וחג המצות

לקראת השבת מצורפים תשעה סיפורים קצרים לשלב בדברי התורה בבית או בכל מקום אחר (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)

סיפור א' - הזכות של פרעה לסבול
סיפור ב' - דָּבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם
סיפור ג' - זריזות במצוות
סיפור ד' - שכר עבודה של עם ישראל
סיפור ה' - מי שגרם נזק שישלם
סיפור ו' - מי שסובל מגיע לו שכר
סיפור ז' - יהודי אף פעם לא בודד
סיפור ח' - יציאת מצרים לתיקון כלל ישראל
סיפור ט' - סוף מעשה במחשבה תחילה

מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה. שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

מדוע פרעה סבל כל כך? פרעה גם קיבל מכות, גם שילח את בני ישראל וגם טבעו הוא וחילו בים?! האם היה יכול למנוע זאת?! הדבר יובן על פי משל של המגיד מדובנא :

מלך ביקש מהטבח האהוב שלו להכין עבורו דג, משניגש המלך לאכול חש מיד בריח שעלה מין הדג, ריח המעיד על כך שהוא אינו ראוי למאכל. המלך כעס על הטבח והחליט להענישו בשל כך .

המלך שאהב את הטבח נתן לו ברירה בין שלושה עונשים : או שיאכל את מה שבישל, או שיקבל מאה מלקות, או שישלם מאה זהובים .

הטבח היה קמצן ושכל לא היה לו, חשב לעצמו, שכדאי לו לאכול את הדג - ולפטור עצמו מהעונש. לאחר שנתנו לו לאכול את צלחת הדג הסרוח, ואכל מחציתו, חש ברע ורצה להקיא, התחרט ובקש לנסות לקבל המאה מלקות. כי לשלם, כלל לא עלה על דעתו, שהרי קמצן היה .

החלו להלקותו כפי שביקש . וכאשר הגיעו לארבעים - חמישים מלקות, ראה שלא יוכל להחזיק עוד מעמד, אזי צעק 'הצילו' אני מוכן כבר לשלם את המאה זהובים...

יצא אם כן - שבסופו של דבר הוא שילם את כל שלושת העונשים, גם אכל את הדג, גם לקה את הארבעים ולבסוף שילם מאה זהובים... אולם, אילו היה לו מעט שכל בתחילה, היה משלם את הזהובים מיד ולא היה צריך לעבור את כל הצרות .

כן הוא הנמשל - פרעה גם קיבל מכות, גם שילח את בני ישראל וגם טבעו הוא וחילו בים... אילו היה מבין כבר במכה הראשונה שה' הוא האלוקים לא היה צריך לעבור יסורים שלבסוף לא הועילו לו מלשלח את בני ישראל ...

סיפור ב' לשולחן שבת

כתוב בתורה " דָּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאַתְּ רְעֵהוּ" . המדרש מבאר מדוע נכתבה המילה "נא" : שלא יאמר אותו צדיק(אברהם אבינו) ועינו אותם קיים בהם , והוצאתי אותם ברכוש גדול לא קיים בהם - לכן הביא ה' את מכת חושך כדי שישאלום כלי כסף וכלי זהב...
ננסה להבין מדוע ה' מבקש בלשון "נא" לקחת את ביזת מצרים ? האם נמצא אדם ששומע שצריך לקחת לקחת כסף ולא ירוץ?! ועוד להתחנן במילה **"נא"**?!
אלא בני ישראל ידעו שהם צריכים לזכות ברכוש מצרים גם בביזת הים ולכן אמרו לשם מה עלינו לסחוב את הרכוש מכאן שהמצרים יביאו ואותו ומשם אנחנו ניקח כבר הכל...
המגיד מדובנא מביא משל למה הדבר דומה:
לשתי מדינות שנלחמו זה בזה במשך שנים ולבסוף הגיעו להחלטה כי שני הצדדים הורגים אחד בשני ונשפך דם רב ולכן יעמיד כל אחד חייל והם - שני החיילים, ילחמו ביניהם והמנצח יקבע מי משתי המדינות חזקה יותר והשנייה תיכבש תחתיה ללא בעיות .
ואיך יקבע המנצח ?
הוחלט לעשות בור ומי שיפיל את חברו לבור הנמצא כשני קילומטר מהם הוא המנצח !

כל מלך בחר לו איש חסון והחל הקרב, כבר בהתחלה הפיל האחד את חברו שם אותו על כתפו וצעד 2 ק"מ לכיוון הבור . כשני מטרים לפני הבור קם המפסיד ובכמה תרגילים מאלפים חיסל את היריב והשליכו לבור ...
המלך המנצח ניגש ללוחם ורצה להעניק לו את הפרס המובטח אך גם כעס עליו ואמר לו : "מדוע לא עשית את התרגיל הזה בתחילה?! כל זמן שהוא סחב אותך חשבת שאני 'הולך למות'... למה עשית את זה?!"
השיב הלוחם למלך: "האם ראית באיזה גודל הוא... ומה חשבת שאני אסחב אותו 2 ק"מ?! העדפתי שהוא יסחב אותו וכשנגיע לשם אטפל בו ...
כן הוא נמשל :

בני ישראל העדיפו שהמצרים יביאו את השלל לשם מה הם צריכים לסחוב אותו הרי הוא ממילא יגיע...?!
ולכן היה צורך להתחנן אליהם כדי שאברהם אבינו לא יאמר שה' לא נתן את מה שהבטיח...

סיפור ג' לשולחן שבת

בני ישראל לוקחים את המצות והמרור על כתפיהם "וישא העם את בצקו משארותם צרורות בשמלותם על שכמם" ומביא רש"י : אף על פי שבהמות הרבה היו עמהם (וכל הכלים שלקחו ממצרים) מחבבים היו את המצוות. ולכן נשאו את המצות והמרורים על כתפיהם.

ננסה להבין מה יש להשתבח בלחם עוני שנשאו אותו בני ישראל על כתפיהם ?! אין ראוי יותר להשתבח בחלות תפוחות ושמנות?!

אלא שאותו לחם העוני שאכלנו בחיפזון מעיד על מידת הזריזות . לשם מה נדרשת הזריזות כיום?!
לא פעם אנו דוחים מצווה שבא לידינו, ולא רק שאיבדנו אותה אלא הרסנו את מה שקיים.
משל למה הדבר דומה:

לקמצן אחד, שהחליט לקנות חליפה חדשה לאחר עשרים וחמש שנות נישואין . למחשבה החיובית הזו נדרשה חשיבה רבת שנים ... כדרכה של זו, התקבלה ההחלטה רק יום קודם לערב החג בשעה שהחנויות לקראת סגירה. המוכר היה קצר רוח, הוא אומנם מצא חליפה תואמת ללקוח, אך המכנס היה ארוך ונדרשה מקפלת של 5 ס"מ והנה הקמצן מתמקח על המחיר ולא מוכן לשלם. החייט סגר את החנות והלך לביתו וידידנו הקמצן נשאר עם מכנס ארוך מידי לחג.

כשהוא מאושר על הרכישה והחיסכון בקיצור המכנס, ניגש לרעייתו וביקש ממנה: "קניתי חליפה אנא גיזרי 5 ס"מ קפלי 5 ס"מ ותתפרי..."

האישה מצאה את שעת הכושר להזכיר נשכחות: "אתה לא מתבייש?! עד שכבר קנית קמצן שכמותך, לא יכולת לשלם עוד 20 ש"ח ושיעשו לך מכפלת?! יש לי לסדר את הבית!"
בצר לו, פנה האישה אל ביתו בת החמש-עשרה שזה עתה סיימה קורס תפירה.
אך גם זו כאימה, החלה מייללת: "אבא וכי אינך רואה שיש לי מבחנים ובגרויות?! לא מצאת זמן...?!"
כשהוא המום מתשובותיהן של רעייתו ובתו, ניגש בליט ברירה לחמתו. מאז שנפטר בעלה = חמיו, לפני כשלוש עשרה שנה היא גרה אצלו וסועדת על שולחנו. גם היא כצאצאיה בחרה להפר שתיקה: "עד מתי אשתוק?! כל הבייבי-סיטר אני עושה לכם... את מטלות הבית אתם דוחפים רק לי... מה חשבת לעצמך...?!"
כשהוא מיואש ומצר על החליפה שקנה, שם את החליפה בארון והלך לישון. אישתו סיימה את הניקיונות בשעה 12 בלילה ובשעה של חשבון נפש אמרה לעצמה: "איזו אישה רעה אני מה בסך הכול ביקש בעלי לאחר 20 שנה? מכפלת?!... אעשה לו הפתעה..."
קמה מיד הוציאה את המכנסים מהארון גזרה 5 ס"מ קיפלה 5 ס"מ ותפרה.
בתחושה טובה עלתה על יצועה, מחר היא תשמח את בעלה... כך חשבה.
הבת שלו חזרה בשעה 2 בלילה לאחר שהתכוננה למבחן, וגם היא בשעה של חשבון נפש אמרה לעצמה: "איזו ילדה רעה אני. מה בסך הכול ביקש אבא ממני?... ועוד לאחר שהשקיע בי ונותן לי כל מה שביקשתי ממנו? מכפלת?!... אעשה לו הפתעה...!"

קמה מיד הוציאה את המכנסים מהארון גזרה 5 ס"מ קיפלה 5 ס"מ ותפרה. בתחושה טובה עלתה על יצועה, מחר היא תשמח את אבא... כך חשבה.
בשעה 4 לפנות בוקר קמה חמתו לשתות כדור. ובשעה של חשבון נפש אמרה לעצמה: "איזו חמה רעה אני מה בסך הכול ביקש חתני היקר שמארח אותי בביתו? מכפלת?!... אעשה לו הפתעה...!"
קמה מיד הוציאה את המכנסים מהארון גזרה 5 ס"מ קיפלה 5 ס"מ ותפרה.
בתחושה טובה עלתה על יצועה, מחר היא תשמח את... כך חשבה...
למחרת לפני החג ציפו האמא הבת והסבתא לראות את שמחת הקמצן והנה אפילו מכנס ברמודה לא נותר לו... הנמשל ברור: מצווה שבאה לידנו אם לא נקיימה מיד, לא רק שנאבד אותה אלא גם נחבל בה... זריזות למצווה היא מדד לאהבה. אם יהודי מתאמץ להזדרז הרי הוא מגלה חיבה למי שציווה עליו... וכך צריכים הילדים להרגיש בכל בקשה מההורים/מורים וחברים... (מעובד מאתר dvar-tora.com)

סיפור ד' לשולחן שבת

כתוב בפרשה "ומושב... אשר ישבו במצרים שלושים שנה וארבע מאות שנה" ומסופר במסכת סנהדרין שפעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו הרי כתוב בתורת ישראל: "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום". אנו תובעים מעם ישראל שיחזירו לנו כסף וזהב שנטלו ממנו.
אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס. אם ינצחוני, אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבנו ניצחה אותם. נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם מביאים ראייה אמרו לו מן התורה. אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה שהרי נאמר "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה". תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה. אמר להן אלכסנדרוס מוקדון החזירו לו תשובה, אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים. נתן להם זמן. בדקו ולא מצאו תשובה מיד הניחו שדויתיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות וברחו.

סיפור ה' לשולחן שבת

מי שגרם נזק שישלם!

כתוב בתורה "כי אני הכבדתי את ליבו.. ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים" האם זה מן הצדק להתעלל במצרים כדי שיהיה לנו מה לספר לבנינו אחרינו? משל למה הדבר דומה לעשיר גדול ששכר מינקת שתניק את בנו יחידו.

לאחר חצי שנה חלה הילד במחלה ממארת בקיבתו, לאחר טיפולים ממושכים הרופאים נואשו. עד שנמצא רופא מומחה שאמר שיש בידו תרופה אך היא מרה מאוד, והילד לא ישתה אותה לבדו, אלא אם המינקת תשתה ודרך החלב שלה הוא יקבל את התרופה.

אך המינקת התנגדה בטענה: "וכי אני ילדתי אותו?! אני נתתי לו חלב, לא באתי כדי לשתות תרופות!" מיד פנה העשיר למלך בתביעה לחייב את המינקת "והלא הילד הזה עד היום שתה מהחלב של המינקת, אם כך המינקת הזו היא שגרמה למחלה, לכן חייבת היא לשתות את התרופה, כי אשמת המחלה בראשה. היא הביאה אותה והיא צריכה להסיר את המחלה". מיד פסק המלך כבקשת העשיר והכריחו את המינקת לשתות את התרופה.

נמשל: פרעה וכל מצרים הסיתו ופיתו את בני ישראל, העבידו אותם יותר מכפי הצורך שהובטחו בברית הבתרים ולכן בדין הוא שיקבלו עשר מכות. מצרים גרמו להסיתם ולהדיחם מאחרי ה' – ועל כן צריכים הם לקבל מכות נוראות כדי לעלות ארוכה ומרפא לעם ישראל לכל הדורות קדימה.

סיפור ו' לשולחן שבת

מי שסובל מגיע לו שכר!

על הפסוק "דבר נא באזני העם" מבאר רש"י: הזהירם על כך. שלא יאמר אותו צדיק אברהם: 'ועבדום ועינו אותם' קיים בהם 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם...

ונשאלת השאלה, מפני מה מבקש הקב"ה מישראל שיקחו את רכוש המצרים מן הסיבה של "שלא יאמר אותו צדיק", ולא משום עצם ההבטחה!?

בספר "דרש מרדכי" של הרב מרדכי דרוק מובא כי האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל תרץ זאת בעזרת מעשה שארע לו בימי השואה האיומה:

היה זה באחד מימי העבודה המפרכים כולם שכבו לישון על הדרגשים והרבי מצא את עצמו שוכב ליד יהודי מומר.

המומר לחש על אזנו: "אתה יודע, רבי, גם לי יהיה עולם הבא!"

"לך?" התפלא האדמו"ר - "איך יתכן?! הלא אתה משומד!"

השיב המומר: "כשהיטלר הביא אותי לכאן הוא בדק שלשה דורות אחרונית כדי למצוא אף את אלו שיש בהם שמץ יהדות קלוש בלבד.

חשבתי, בעצם, אם אני טוב בשביל היטלר כיהודי, וסובל אתכם ביחד כיהודי, הרי שטוב אני גם בשביל העולם הבא... לא יתכן, שכאן אסבול בגלל היותי יהודי, ושם לא אזכה להיכנס לעולם הבא!"

לשמע הדברים הגיב האדמו"ר בשמחה: "יישר כחך, תירצת לי בכך קושיה גדולה שהייתה לי אודות הסיבה שאותה מונה הקב"ה להוצאתם של ישראל ברכוש גדול ממצרים.

הנה כי כן, הקב"ה לא חייב לתת מאומה לזרעו של אברהם, לפי שבשנות השיעבוד הם נשתקעו במ"ט שערי טומאה ועבדו עבודה זרה ממש כמו שכניהם ולא היו ראויים להיגאל כזרעו של אברהם אבינו. אלא, כדי שלא יאמר אותו צדיק – אברהם אבינו: הלא הבטחת 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. ואם אין הם נחשבים לזרעי - מפני מה קיימתם בהם 'ועבדום וענו אותם'?! מכאן שאם הם טובים עבור השיעבוד, הם טובים דים גם כדי לקבל את שכר הרכוש הגדול!..."

סיפור ז' לשולחן שבת

יהודי אף פעם לא בודד

עם ישראל סבל יסורים גדולים במצרים ונדמה היה כי הקב"ה שכח אותנו כמו לאורך הגלות הארוכה. ונביא סיפור על ספינה ששטה לה בים הגדול, ועל סיפונה נוסעים מארצות שונות, כל הנוסעים בה היו עובדי אלילים, ורק ילד יהודי אחד היה ביניהם, בודד היה הנער בין כל הנוסעים. שטה לה הספינה שלווה ורוגעת בלב הים הגדול, פתאום החלה מטלטלת בפראות מצד לצד. זעקות שבר של נוסעים נשמעים מכל עבר, נקב נוצר בקרקעית הספינה ודרכו חדרו מים רבים ואיימו להטביע את הספינה על כל נוסעיה. נחרדו הנוסעים ומיד עמד כל אחד ופנה לאלילו והתחנן לפניו שיושיעו, אך כל אלה לא עזרו כלום כמובן. והסערה הלכה וגברה והנה נפלו מבטיהם של הנוסעים על הילד היהודי וקראו לעברו: ילד קום קרא אל אלקיך, שמענו שהוא עונה לכם כשאתם צועקים אליו, ושמענו כי גדול וגיבור הוא כמו בסיפור יונה הנביא שלכם. החל הילד קורא אל ה', והתפלל לפניו שיושיעו לבל תטבע הספינה בים. שמע ה' אל תפילתו הזכה של הילד, הים נח מזעפו והספינה המשיכה דרכה בשובה ונחת. כשהגיעו ליבשה ירדו הנוסעים כדי להצטייד במזון, אך לפני שעזבו את הספינה קראו לעבר הילד: "אינך צריך לקנות משהו?" "אינני מכיר את העיר הזאת שלפנינו" השיב להם הילד במבוכה, "אינני יודע היכן אוכל לקנות מזון, הן מסכן אני". "אתה מסכן?" קראו לעומתו האנשים, "לא ולא! אנחנו המסכנים, אנחנו שיש בינינו שהאלילים שלהם בבבל, ויש מאתנו שהאלילים שלהם ברומי, ואחרים מאתנו שהאלילים שלהם עמהם פה ואין לנו מהם כלום, ולא יכולים לעזור במאום. ואילו אתה, בכל מקום שאתה הולך – וגם אם נדמה לך שאתה בודד – ה' אלקיך נמצא איתך והוא עונה לך בכל עת." (הסיפור מבוסס על מעשה מירושלמי ברכות)

סיפור ח' לשולחן שבת

כיצד תרם שיעבוד מצרים לכל יהודי לאורך כל הדורות?

משל למלך שהיה לו בן יחיד, ורצה המלך שבנו ילמד ויהיה בקי בכל החכמות כדי שיוכל לרשת את מקומו, ולכן מסר את בנו ביד חכם אחד שילמדו את כל החכמות, ובפרט דברים שנוגעים לתכסיסי המלוכה. החכם לימד את הבן במשך מספר שנים, ולאחר סיום הלימודים שלח אותו אצל אביו המלך כדי שיבחן אותו. בחן אותו המלך ומצא אותו שלם בכל החכמות ושמח שמחה גדולה, וציווה המלך לתת לאותו חכם מאה אלף זהובים מקופת האוצר, וגם נתן לו אות כבוד והצטיינות. אמר החכם למלך נשאר עוד דבר אחד שצריך אני ללמדו, ודי לזה זמן של שעה אחת בלבד, תשלח את בנך אלי כדי שאלמדו, המלך שלח את בנו לבית החכם והחכם סגר את הדלת, והכה את בן המלך חמישים מכות על רגליו עד כי התחיל הדם להיות שותת, והבן צועק ואין מושיע לו, לאחר מכן הניח החכם את בן המלך בעגלה ושלח אותו אל אביו. כשהגיע הבן לאביו והמלך ראה את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו, שאל אותו מה קרה, והבן סיפר לאביו את כל מה שקרה, מיד נתמלא המלך חימה וגזר לתלות את החכם על העץ, אך צוה שלפני התלייה יביאו את החכם אצלו שיסביר לו את פשר הענין, כשהביאו את החכם לפני המלך אמר לו המלך כבר גזרתי לתלות אותך, רק תאמר לי מה השטות הזאת שעשית להרע לבני ואיבדת בידיים את השכר והכבוד שהיית מקבל?. השיב לו החכם אני נאמן במלאכתי ולא אעשה רמיה, לכן השלמתי את מלאכתי, כי הרי אתה מסרת לי את בנך שאלמדו תכסיסי מלכות, ומכיון שמלך במשפט יעמיד ארץ וכל אדם שעושה דבר רע יביאו משפטו לפניו, אך העונש צריך להיות כפי מדרגת החטא, ולפעמים יזדמן שיביאו לפניו אדם שגנב מאה דינרים

והוא יחרוץ עליו משפט להכותו אלף מכות, ומכיון שהמלך מימיו לא עקץ אותו אפילו פרעוש מחמת השמירה ששומרים עליו, לכן אינו יודע כמה הוא שיעור צער המכות, ויתכן שאם יכּוּהו שלש מאות מכות ימות, ואם חמש מאות יהיה גופו חתיכות חתיכות, אך כיון שגזר המלך אלף מכות דבר המלך אין להשיב, ויכו אותו וימות מיתה משונה על גניבת מאה דינרים, ויש כאן עוול במשפט, ולכן הכיתי אותו מכות, שיעור שיוכל לסבול, כדי שיוכל לשער צער המכות עד כמה מגיע בעשר, ועד כמה מגיע בחמישים, ואז ידע לגזור העונש הראוי לפי העוון. כששמע המלך את דברי החכם שמח מאד על דבריו והוסיף לו מתנה יותר על מתנתו.

והנמשל לכל אחד מאיתנו להבין את הצער שהיה לנו במצרים וההבנה לכאב של האחים שלנו הוא הכרחי כדי להביא לתיקון אמיתי של העולם. כהות חושים היא מחלה של הדויים ואסור לנו להידבק בה ולאבד את הדרך לחיבור של כלל ישראל. (המעשה מספרו של הבן איש חי דרשות)

סיפור ט' לשולחן שבת

סוף מעשה במחשבה תחילה

במכת חושך, מלמדים אותנו חז"ל, שמתו ארבע חמישיות מבני ישראל והיו אלו האנשים שרצו להישאר במצרים ולא היו ראויים לגאולה. הם ירדו למ"ט שערי טומאה כשכל פעם קשה יותר להתחבר לקודש. ונביא משל: היה אדם אחד שהלך ברחובה של עיר, והנה התמזל מזלו והוא רואה מטבע של 10 שקלים מנצנץ לו על החול. התקרב אותו אדם להרים את המטבע, והנה זה פלא, כשהרימו, מצא מתחתיו פתק, ובו היה כתוב: 'אם תחפור מעט תמצא שטר של 50 ש"ח.'

שמח נורא אותו אדם על הזדמנות הפז שנפלה בחלקו, והתחיל לחפור, בלי לשאול יותר מידי שאלות... הוא כל כך שמח לראות שאכן מצא שטר של 50 ש"ח. אבל איך לא, עוד פתק!... 'שטר של מאה שקלים נמצא מטר מתחת...'

חפר ושוב מצא שטר עם פתק, והפעם כתוב שעמוק למטה יש חבילות של שטרות שמחכות רק לו... חפר וחפר וחפר... והנה הוא מוצא חבילות של שטרות. בין רגע הפך להיות עשיר גדול. הוא שמח נורא על המציאה, אבל הפעם לשם שינוי פתק נוסף לא היה.

מיודענו חשב שכבר הגיע הזמן ללכת הביתה. הוא כבר התעייף לאחר כל החפירות... לדבר אחד הוא לא שם לב, כסף אמנם יש לו, אבל מעומק הבור שחפר, אפשרות לצאת כבר אין לו...

הנמשל הוא עפ"י דרכו של היצר הרע שמנסה למשוך את האדם לכל מיני דברים, שנראים כמפתים, ובתחושה שהנאה גדולה תבוא לו אח"כ. אבל לאחר מעשה מבין האדם שנפל ברשתו של היצר, והוא נמצא בבור גדול שקשה לו לצאת ממנו.

לפעמים צריך האדם לשים לעצמו מעצורים בחיים ולשים לב למעשיו... וכבר לימדונו רבותינו, "סוף מעשה במחשבה תחילה."

ועל זה אנו מתכוונים בתפילת ערבית "והסר השטן מלפנינו [קודם החטא, שלא יצליח לפתותינו] ומאחורינו [לאחר החטא, שלא ניפול לזרועות הייאוש, ונוכל לשוב ולהתגבר אם יגיע שוב הניסיון]"

7. "למען רבות מופתי" - כמה מופתים עוד אמורים להיות ומהם(רש"י יא,ט) מכת בכורות וקריעת ים סוף ולנער (ג) את מצרים
8. האם ה' דיבר איתם בתוך העיר או מחוצה לה ומדוע(רש"י יב,א) חוץ לכרך, לפי שהיתה מלאה גילולים, דבר חמור כזה לא כל שכן
9. הקב"ה מצווה על קידוש החודשים כאשר ניסן חודש הגאולה נקבע ראשון למניין חודשי השנה. הקב"ה מלמד את משה ואהרן על מולד החודש "כזה ראה וקדש". כלומר, בכל פעם לאחר שיחלפו 29 או 30 ימים ותתגלה הלבנה בהתחדשותה, יקדש בית-דין את החודש ויקבע את היום כראש חודש.
10. עם ישראל נגאל בחודש ניסן ממצרים ועתיד להיגאל לעתיד לבוא. מהו הכינוי של חודש ניסן? (יב,ב) ראש חודשים
11. הקב"ה מצווה את עם ישראל לקחת שה(כבש/עז פחות מכן שנה) בעשירי לחודש ניסן לכל משפחה או קבוצה שיהיה קרבן פסח. מדוע צריך להקדים בארבעה ימים לפני השחיטה בפסח מצרים דוקא(רש"י יב,ו) כדי לזכות את עמ"י במצוות שבזכותן יגאלו והיה לכם למשמרת-למה צריך להקדים ולקחת קרבן פסח לפני השחיטה(רש"י יב,ו) לבקר[לבדוק] שאין לשה מום כדי שיהיה תמים
12. בכמה כיתות[קבוצות] שוחטין את הפסח ומהיכן לומדים זאת(רש"י יב,ו) 3 קהל, עדה, ישראל
13. ממתן מתחיל זמן בין הערבים(רש"י יב,ו) משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים, שהשמש נוטה לבית מבואו לערב
14. ואומר לך בדמיון חיי מהם שתי המצוות שקשורות לדם שבזכותן נגאלו ישראל(רש"י יב,ו) דם פסח ודם מילה
15. "ולקחו מן הדם" היכן היה הדם מונח?(רש"י יב,ז) בסף ובכלין
16. באיזה בתים יש מצוה לשים דם במזוזות ובמשקוף(רש"י יב,ז) בתים שדירים בהם ולא בית בקר וכו'
17. זכר למה אוכלים מרור(רש"י יב,ח) וימררו את חייהם
18. כיצד אסור לאכול את קורבן הפסח? (יב,ט) נא=צלוי למחצה, ומבושל
19. כיצד עם ישראל יאכל את קרבן הפסח? (יב,יא) מתניקים חגרים נעליכם בגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בַּחֲפוּזִין
20. מה פירוש המילה פסח(רש"י יב,יא) דרך דילוג וקפיצה
21. כמה זמן התרחשה מכת בכורות(רש"י יב,יב) ובהעברה אחת וברגע אחד כולן לוקין
22. האם בכורות מצרים שלא היו במצרים נפגעו(רש"י יב,יב) כן למכה מצרים בבכוריהם
23. מדוע מכת הבכורות החלה באדם תחילה ואחר כך הבהמות(רש"י יב,יב) מכון שהאדם הוא שהתחיל בעבירה
24. אעשה שפטים אני ה'. ימה הכוונה באני ה'(רש"י יב,יב) אני ולא אחר [שליח]
25. באותו הלילה הקב"ה יעבור להכות את בכורות מצרים. על איזה בתים הקב"ה ידלג? (יב,יג) על הבתים שבהם יהיה מרוח הדם
26. הקב"ה נתן לנו את היום הזה לחג לדורות. מה הצטוונו לאכול שבעת ימים? ומה עונשו של מי שיאכל חמץ בפסח? (יב,טו) מצות, כרת
27. מהי מחמצת ומה הדין של האוכל מחמצת(רש"י יב,יט) שאור ועונשו כרת
28. האם ה' צריך לראות את הדם והרי הכל גלוי לפני אם כן למה כתוב וראיתי את הדם?(רש"י יב,יג) אמר הקב"ה נתן אני את עיני לראות שאתם עוסקים במצות, ופוסח אני עליכם
29. כיצד ימרחו בני ישראל את הדם על המזוזות והמשקוף? (יב,כב) אגודת אזוב
30. מדוע כתוב פעמים "אשר בסף"(רש"י יב,כב) שכל נתנית דם תהיה עם טבילה לפני בסף[בכלין] ולא טבילה אחת לכל 3 הנתניות
31. מדוע אסור לצאת בליל פסח במצרים(רש"י יב,כב) שמאחר שנתנה רשות למשחית (ת) לחבל, אינו מבחין בין צדיק לרשע

המכה העשירית - בכורות

כהבטחת ה', בליל ט"ו בניסן החלה מגיפה נוראה במצרים. בזה אחר זה מתו הבכורות במצרים

1. על איזה שלש בשורות קד העם(רש"י יב,כו) בשורת הגאולה, וביאת הארץ, ובשורת (א) הבנים שיהיו להם
2. מדוע כתוב "וילכו ויעשו בני ישראל" ולא רק "ויעשו בני ישראל" (רש"י יב,כח) שקיבלו שכר גם על ההליכה וגם על העשיה
3. מתי הקב"ה מכה "כל בכור בארץ מצרים"? (יב,כט) בחצי הלילה
4. מדוע הייתה צעקה גדולה במצרים? (יב,ל) כי בכל בית היה מת
5. מדוע ביקש פרעה שיברכו אותו(רש"י יב,לב) התפללו עלי שלא אמות, (י) שאני בכור
6. פרעה קורא בלילה למשה ואהרן ומבקש מהם לצאת כולם עם הבקר והצאן. גם המצרים לוחצים על עם ישראל ללכת. מדוע? (יב,לג) הם פחדו למות
7. השלימו: "וישא _____ משארותם (שיירי מצה ומרור) _____ על שכמם" (יב,לד) את בצקו טרם יחמץ משארתם
8. צָרַרְתָּ בְּשִׁמְלֹתֶם עַל שְׁכָמְכֶם מהם משארותם לפי רש"י(רש"י יב,לד) שיירי מצה ומרור
9. מדוע סחבו את משארותם על שכמם והרי יצאו עם בהמות רבות?(רש"י יב,לד) בגלל חיבוב מצוה
10. מה הם שלושת הדברים שהשאלו מהמצרים(רש"י יב,לה) כלי כסף כלי זהב ושמלות
11. כיצד יודעים ששמלות היו הדבר החשוב ביותר(רש"י יב,לה) האחרון הוא החשוב בסדר
12. כמה גברים יצאו ממצרים? (יב,לז) שש מאות אלף
13. כיצד כונו תערובת האומות של הגויים שהצטרפו לייציאת מצרים? (יב,לח) ערב רב

חוקי הפסח לדורות

לאחר שהקב"ה ציווה לבני ישראל היוצאים ממצרים על הקרבת הפסח, אנו לומדים עתה על חוקים הנוהגים בהקרבת הפסח ואכילתו לדורי דורות.

1. לזכר מה אוכלים את המצות? (יב,לט) שלא יכלו להתמהמה כדי שהבצק יחמיץ
2. מה למדים מכך שעם ישראל לא הכין צידה לדרך(רש"י יב,ט"ל) מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו האיך נצא למדבר בלא צידה, אלא האמינו והלכנו (מכילתא פי"ד), הוא שמפורש בקבלה (צ) זכרתי לך חסד נעורידך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה
3. כמה זמן עבר מאז ברית בין הבתרים לאברהם אבינו ועד ליציאת מצרים? (יב,מ) 430 שנה
4. ממתני חושב 430 שנה וממתני חושב 400 שנה? כמה שנים היו על אדמת מצרים(רש"י יב,מ) 430 מברית בית הבתרים, 400 מהולדת יצחק רד"ו [210] שנים היו במצרים
5. מהם 3 הדברים שהתרחשו לאברהם בטו בניסן(רש"י יב,מא) בט"ו בניסן באו מלאכי השרת אצל אברהם לבשרו, בט"ו בניסן נולד יצחק, ובט"ו בניסן נגזרה גזירת בין הבתרים
6. מהם 2 הפירושים לליל שימורים(רש"י יב,מב) שה' שומר ומצפה לו ושלילה זה שמור מין המזיקים
7. הקב"ה מצווה את משה ואהרן על חוקת הפסח. רישמו למי מותר לאכול מקורבן הפסח ולמי אסור:(יב,מג"מ) בן נכר _____ (יב,מג"מ) אסור
עבד נימול שנקנה בכסף _____ (יב,מג"מ) מותר
תושב (גוי שגר בארץ ישראל) _____ (יב,מג"מ) אסור
שכיר(גוי מהול) _____ (יב,מג"מ) אסור
גר צדק (שהתגייר ולאחר שיעשה ברית מילה) _____ (יב,מג"מ) מותר
8. מהם שלושת התנאים שהתורה מפרטת לאכילת קרבן פסח? (יב,מו) בבית אחד יאכל, לא להוציא מהבית, ועצם לא תשברו בו

קדושת הבכורות , חג המצות ומצוות הפדיון

כמה מצוות מצווה התורה בסיום פרשתנו, שעניינם שימור-זכר יציאת מצרים והניסים הנלווים:

1. את מי צריך לקדש זכר ליציאת מצרים? (יב,ב) כל בכור פטר כל רחם בכני ישראל באדם ובבהמה
2. מדוע הבכורות שייכים לה' יותר מהשאר?(רש"י יב, ב) לעצמי קניתיים, (ו) ע"י שהכיתי בכורי מצרים
3. מדוע ה' הוציאנו בחודש האביב דווקא?(רש"י יב, ד) שהוציא אתכם בחדש שהוא כשר ליצאת, לא חמה, ולא צנה, ולא גשמים
4. היכן ה' נשבע לאבות על ארץ ישראל?(רש"י יב, ה) באברהם הוא אומר, ביום ההוא כרת ה' את אברם וגו' (בראשית טו, יח.), (ט) וביצחק הוא אומר גור בארץ הזאת וגו' (שם כו, ג.), וביעקב הוא אומר הארץ אשר אתה שוכב עליה
5. זבת חלב ודבש מהיכן החלב ומהיכן הדבש שבהם נשתבחה ארצנו? (רש"י יב, ה) חלב זב מן העזים, והדבש זב מן התמרים ומן התאנים
6. התורה מפרטת מצוות אכילת המצות . איזה שני דברים אסור שיהיו בבעלותנו (יג,ז) חמץ , שאור
7. עם ישראל קיבל את מצוות התפילין המחולקת לשניים. (יג,ט) תפילין של יד כנגד "והיה _____" (יג,ט) לאות כל ידך
תפילין של ראש : " _____ עיניך" (יג,ט) ולזכרון בין עיניך
8. מדוע כתוב שה' נתן לך את הארץ והרי ה' נתן לאבותינו(רש"י יג, יא) תהא בעיניך כאילו נתנה לך בו ביום, (ג) ואל תהי בעיניך כירושת אבות
9. עם הכניסה לארץ , הקב"ה מצווה להפריש ולקדש את הבכורות לה' . איזו מצווה מאפשרת להחזירם לחולין?(יג,יג) פדיון
10. במה פודים את בכור החמור ? מה צריך לעשות אם לא פודים?(יג,יג) בשב , הורגים אותו
11. מדוע פודים בבהמה טמאה רק פטר חמור בלבד(רש"י יג, יג) לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים, ועוד שסייעו את ישראל ביציאתן ממצרים, (שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים) טעונים מכספם ומזהבם של מצרים
12. מדוע הצטוונו על מצוות הפדיון? (יג,טו) כיוון שהקב"ה הרג כל בכור בארץ מצרים
13. באילו שפות בנויה המילה טטפת? מה משמעותה בשפות אלו(רש"י יג, טז) טט בכתפי שתיים, (ק) פת באפריקי שתיים